

Griežtas mokytojas

1925 m. švietimas miesto mokyklose priminė viduramžių ir modernųjų laikų mišinį. Prieš keletą metų jame dirbo trys tradiciniai mokytojai. Dabar liko tik vienas, kuris drauge buvo ir sinagogos prižiūrėtojas. Visi žinojo, kad jis nevykęs mokytojas. Penkiamečiai ir šešiamečiai, atiduoti į jo globą, menkai išmokdavo hebrajų kalbos ir tik paviršutiniškai išmanė Bibliją. Tačiau žmonės teisindavosi, sakydami, kad vaikus esą reikia leisti į chederį. Mokytojas visus mušdavo ir kiekvienam skyrė pravardę: Jokumas Bomba, Filosofas ir t. t. Jo mokymo esmė buvo raidžių skaitymas, tada – skiemenų, viso žodžio skaitymas. Labiau inteligentiškos šeimos, susibūrusios po penkias ar šešias, samdydavo privatų mokytoją, kuris dažniausiai buvo hebrajistas. Jis mokydavo visų dalykų: Biblijos, hebrajų kalbos, gamtos mokslų, net lietuvių kalbos.

Man pasitaikė galimybė susipažinti su vienu iš chederio mokytojų, buvusiu mokslininku, kuris visą savo laiką leisdavo mažuose studijų namuose. Jo mokymo metodas buvo vaikų širdyse sėti baimę. Šešiamečiai ir septynmečiai mokykloje praleisdavo visą dieną – nuo devynių ryto iki saulėlydžio (vasarą). Dieną mokytojas leisdavo grįžti namo tik vienai valandai. Vaikai turėdavo likti klasėje net tada, kai vyko kita pamoka. Buvo draudžiama tarpusavyje kalbėtis. Mokytojas dažnai bausdavo vaikus, juos atskirdamas ir neleisdamas kitiems mokiniams nubaustaisiais pasikeisti nė žodeliu. Toks elgesys turėjo kraupių pasekmių. Vaikai daug verkė, negalėjo valgyti ir miegoti. Viena septynerių metų mergaitė susirgo. Viena mušamo vaiko motina, nuėjusi pas mokytoją, iškėlė sceną: „Jeigu norėsite kam nors trenkti, trenkite savo galvą į sieną!“ Tačiau šis mokytojas vis tiek liko dirbti. Girdėjau kelis tėvus sakant: „Vis dėlto vaikai tikrai kažko išmoko apie Bibliją ir hebrajų kalbos.“ Dėl mokslų šiuolaikiški miestelių žydai buvo pasiruošę aukoti net savo vaikus.

Miestelyje buvo lietuviška progimnazija, kurioje mokėsi aštuonios žydų mergaitės (sudarė 12 proc. visų mokinių). Berniukai į tą mokyklą nebuvo leidžiami. (Miestelio žydai kartodavo: „O ką galima daryti su mergaite?“). Šeši turtingų šeimų sūnūs studijavo hebrajiškose gimnazijose didesniuose miestuose. Vienas berniukas buvo priimtas į rusų gimnaziją Kaune. Vienas iš miestelio studentų studijavo Slabados ješivoje. Penki berniukai studijavo Gemarą [t.y. Talmudą] savarankiškai.

Ištrauka iš knygos: Hirsz Abramowicz. *Prarasto pasaulio portretai: Rytų Europos žydų prisiminimai prieš II pasaulinį karą* / red. Dina Abramowicz ir Jeffrey Shandler, vert. Eva Zeitlin Dobkin. Detroitas: Veino universitetas bendradarbiaujant su YIVO institutu, 1999, p. 92.